

MAŁY RUCH W DOBRYM KIERUNKU

Współpraca rosyjsko-polska według
mieszkańców obwodu kaliningradzkiego,
objętych programem małego ruchu granicznego

Warszawa 2014

Raport z badań opinii publicznej

MAŁY RUCH W DOBRYM KIERUNKU

Współpraca rosyjsko-polska według mieszkańców
obwodu kaliningradzkiego, objętych programem
małego ruchu granicznego

Warszawa 2014

CENTRUM
POLSKO-ROSYJSKIEGO
DIALOGU I POROZUMIENIA

Raport z badań opinii publicznej

Badania i raport: Ogólnorosyjskie Centrum Badania Opinii Publicznej (WCIOM)

© Copyright by Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia 2014

Tłumaczenie: Mirosława Wierzbicka

Projekt graficzny i skład: Studio 27 (www.studio27.pl)

Foto na okładce: Mikhail Markovskiy – Fotolia.com

ISBN 978-8364486-24-1

Wydawca

Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia

ul. Jasna 14/16A, 00-041 Warszawa

tel. + 48 22 295 00 30

fax + 48 22 295 00 31

e-mail: cprdip@cprdip.pl

<http://www.cprdip.pl>

Spis treści

▶ Wstęp	4
▶ Opis badania	5
▶ Podstawowe wyniki	7
▶ 1. Ocena stosunków polsko-rosyjskich	9
▶ 2. Stosunek do osób narodowości polskiej	13
▶ 3. Mały ruch graniczny	17
▶ 4. Przyjazdy do Polski mieszkańców obwodu kaliningradzkiego	21
▶ 5. Odwiedziny Polaków w obwodzie kaliningradzkim	27

Wstęp

W społeczeństwie rosyjskim panuje pogląd, że nieproste relacje między Polską a Rosją wynikają z zaszczości historycznych. Wystarczy zauważyć, że w dziejach stosunków państwowych między Polską i Rosją było kilka momentów zwrotnych, które przyczyniły się do dominacji u obu stron negatywnych opinii na temat sąsiada. Takie wydarzenia miały miejsce w okresie przed rokiem 1917 (pamięć o nich nierzadko kultywowana jest w świadomości społecznej i sztuce filmowej, oddaje ją specyfika świąt w post-sowieckiej Rosji), w okresie sowieckim był to zwłaszcza Katyń, a w post-sowieckim – katastrofa smoleńska oraz sytuacja z kibicami podczas mistrzostw Europy w piłce nożnej w 2012 r.

Dziś można twierdzić, że ogólnie rzecz biorąc, Rosjanie uważają Polskę za kraj bliski pod względem historycznym i geograficznym, o wspólnych słowiańskich korzeniach. Tymczasem negatywny kontekst relacji nadal jest obecny na różnych poziomach oceny: wśród krajów, których władze negatywnie odnoszą się do Rosji, zdaniem Rosjan, Polska zajmuje trzecie miejsce. W skargach mieszkańców Rosji nierzadko jawi się jako nieżyczliwy sąsiad.

Niemniej jednak, w pierwszej dekadzie XXI wieku stosunki między dwoma krajami zaczęły się stopniowo układać, w czym niepoślednią rolę odegrało ożywienie bezpośrednich kontaktów ludności obu krajów. Uczestnicy ogólnorosyjskiej i ogólnopolskiej ankiety przyznają, że stosunek zwykłych Polaków do Rosji i Rosjan oraz Rosjan do Polski i Polaków jest bardziej pozytywny niż relacje między państwami. Zbliżeniu społeczeństw sprzyjają relacje handlowe, jak również kontakty przygraniczne. W związku z tym ciekawie jest przyrzeć się przygranicznym obszarom obu państw, gdzie dokonuje się najbardziej intensywnej wymiany informacji.

Badania, których wyniki podsumowuje raport, miały na celu odpowiedź na pytanie, jak mieszkańcy obwodu kaliningradzkiego oceniają stosunki rosyjsko-polskie oraz jaki wpływ na tę ocenę miało wprowadzenie w czerwcu 2012 roku uproszczonego trybu małego ruchu granicznego między obwodem a przygranicznymi obszarami w Polsce.

Opis badania

Cele i zadania badania:

Zbadanie stosunku mieszkańców obwodu kaliningradzkiego do współpracy polsko-rosyjskiej na terenie objętym małym ruchem granicznym:

► Percepcja Polski i jej ludności przez mieszkańców obwodu kaliningradzkiego;

► Percepcja stosunków polsko-rosyjskich wśród mieszkańców obwodu kaliningradzkiego;

► Częstotliwość i cele przekraczania przez mieszkańców obwodu kaliningradzkiego granicy z Polską na warunkach małego ruchu granicznego;

► Ocena zalet, wad oraz perspektyw rozwoju obecnego trybu przekraczania granicy według mieszkańców obwodu.

Metody badawcze:

► Badania ilościowe – reprezentatywne ankietowanie mieszkańców obwodu kaliningradzkiego w miejscu zamieszkania respondentów metodą wywiadu telefonicznego (1000 ankiet);

► Badania jakościowe – zogniskowane wywiady grupowe z mieszkańcami obwodu kaliningradzkiego, którzy wiedzą o małym ruchu granicznym i mają doświadczenia kontaktów z Polakami (sześć grup fokusowych).

Grupa docelowa:

1. Mieszkańcy obwodu kaliningradzkiego powyżej 18 roku życia, mieszkający tu przez co najmniej trzy lata. (Ankieta ilościowa, błąd statystyczny nie przekracza 3,1%, przeprowadzona w okresie 20–23 stycznia 2014 r.)

Typ miejsca zamieszkania

Kaliningrad
Miasto i osiedle typu miejskiego
Wieś

Liczba respondentów (%)

44
33
23

Płeć respondentów

Mężczyźni
Kobiety

Liczba respondentów (%)

46
54

Poziom wykształcenia respondentów

Wykształcenie podstawowe lub niepełne podstawowe
Wykształcenie średnie niepełne
Wykształcenie średnie (liceum lub szkoła zawodowa)
Wykształcenie średnie specjalistyczne (technikum)
Wykształcenie wyższe niepełne (od 4 roku), wykształcenie wyższe

Liczba respondentów (%)

1
4
20
53
23

Wiek respondentów

18–24 lata
25–34 lata
35–44 lata
45–59 lat
60 lat i powyżej

Liczba respondentów (%)

16
20
17
27
20

2. Mieszkańcy Kaliningradu, którzy wiedzą o małym ruchu granicznym:

► Respondenci, mający doświadczenia kontaktów z Polakami.

► Mężczyźni i kobiety w wieku 18–55 lat;

(Zogniskowane wywiady grupowe, przeprowadzone w okresie 17–24 stycznia 2014 roku.)

Miasto	Nr grupy	Płeć respondentów	Wiek respondentów	Profil respondentów
Kaliningrad	1	50% mężczyzn,	18–24	Respondenci, którzy wiedzą o MRG
Kaliningrad	2	50% kobiet	25–34	Respondenci, którzy wiedzą o MRG
Kaliningrad	3	(w każdej grupie)	35–44	Respondenci, którzy wiedzą o MRG
Kaliningrad	4		45–55	Respondenci, którzy wiedzą o MRG
Kaliningrad	5		18–34	Respondenci, którzy wiedzą o MRG i posiadają doświadczenia kontaktów z Polakami
Kaliningrad	6		35–55	Respondenci, którzy wiedzą o MRG i posiadają doświadczenia kontaktów z Polakami

Podstawowe wyniki

- 1.** Analiza wyników badań jakościowych i ilościowych wykonanych w obwodzie kaliningradzkim pozwala odnotować pozytywny odbiór relacji Rosji i Polski. Stosunek władz i ludności Polski do Rosji ocenia się jako raczej przyjazny, przy czym część respondentów, którzy stwierdzają pozytywne nastawienie Polaków, jest większa niż liczba tych, którzy zauważają takie samo nastawienie władz kraju. Wśród państw, które demonstrują najbardziej przyjazny stosunek do Rosji, wymienia się kolejno Białoruś, Niemcy, Chiny i Polskę.
- 2.** Dynamikę relacji między dwoma państwami uczestnicy badań jakościowych oceniają pozytywnie. Podkreśla się stopniową poprawę stosunków wzajemnych po zmianie władzy w Polsce. Zdaniem respondentów również media rosyjskie, które informują o wspólnych przedsięwzięciach z Polską, przyczyniły się do pozytywnych zmian.
- 3.** Analizując negatywne aspekty stosunków wzajemnych między Rosją i Polską, badani wskazują pragmatyczny interes ekonomiczny, jakim kieruje się Polska, jak też proamerykańską politykę państwa, a priori nieżyczliwą dla Rosji.
- 4.** Poziom tolerancji mieszkańców obwodu kaliningradzkiego wobec osób polskiej narodowości jest dość wysoki: większość ankietowanych łatwo wyobraża sobie sąsiedztwo, przyjaźń z Polakiem, spora część respondentów nie jest przeciwna małżeństwu.
- 5.** Skojarzenia respondentów z Polską wynikają głównie z charakteru stosunków międzypaństwowych oraz z doświadczeń kontaktów międzyludzkich. Skojarzenia przeważnie wiążą się z relacjami handlowymi – to artykuły żywnościowe i tanie towary. Jedno z dominujących skojarzeń wiąże się z pożoeniem geograficznym – Polska jawi się jako obszar przygraniczny. Znaczącym czynnikiem, który wpływa na kształtowanie obrazu kraju, jest również atrakcyjność turystyczna Polski dla mieszkańców obwodu kaliningradzkiego.
- 6.** Mieszkańcy Polski przywołują w większości pozytywne skojarzenia. Wśród cech typowych dla Polaków wskazuje się najczęściej uprzejmość, życzliwość, pracowitość i zdyscyplinowanie. Wśród negatywnych właściwości polskiego charakteru narodowego wymienia się przebiegłość, sprzedajność i zły stosunek do Rosjan.
- 7.** Poziom wiedzy mieszkańców obwodu kaliningradzkiego o uproszczonym trybie przekraczania polskiej granicy, który obowiązuje od 2012 roku, jest dość wysoki. Zdecydowana większość posiada taką wiedzę.
- 8.** Co do korzyści płynących dla obu krajów z małego ruchu granicznego zdania uczestników badań ilościowych są podzielone: część uważa, że korzyści są wzajemne i taka sama część uważa, że wygrywa Polska. Analiza wywiadów zogniskowanych ukazuje oczywistą atrakcyjność MRG dla Polaków. Główną zaletę dla nich stanowi korzyść ekonomiczna ze sprzedaży towarów.
- 9.** Pożytek, jaki odnosi z MRG Rosja, polega jedynie na tym, że mniej zamożni mieszkańcy mogą zaoszczędzić, przekraczając granicę w celu zakupu dobrej jakości towarów i wypożyczku za niewygórowane ceny.
- 10.** Częstotliwość wyjazdów do Polski mieszkańców obwodu kaliningradzkiego, którzy wiedzą o trybie MRG, jest wysoka. Ponad jedna trzecia ankietowanych wyjeżdżała przynajmniej raz w ostatnim miesiącu. Ponad dwie trzecie respondentów odwiedziło Polskę w ostatnim roku.

11. Wyjazdy Rosjan do sąsiedniego państwa mają głównie charakter turystyczny i ekonomiczny. Najbardziej powszechny cel to połączenie zakupów z wycieczką.

12. Skala przyjazdów mieszkańców obwodu kaliningradzkiego do przygranicznych terenów Polski jest dość duża. Z relacji ankietowanych wynika, że 82% osobiście zna osoby, które w ostatnim roku przekraczały granicę w celu dokonania zakupów.

13. Według mieszkańców obszarów przygranicznych wyjazdy do Polski są bardzo atrakcyjne. Uczestnicy badania wyrażali najczęściej pozytywne opinie na temat doświadczeń z podróży do tego kraju. Dobre wrażenie pozostawia głównie wysoki poziom obsługi klienta oraz niskie ceny, zarówno jeśli chodzi o obiekty turystyczne, jak i całą infrastrukturę miejską i wiejską. Podkreślano też gościnność i uprzejmość ludzi.

14. Negatywnych wrażeń z podróży do Polski było niewiele, wskazywano głównie na kolej-

ki na granicy, jak też zły stosunek Polaków do Rosjan.

15. Uczestnicy badań uważają, że liczba gości z Polski w obwodzie kaliningradzkim jest niewielka. W porównaniu z latami 1990. i początkiem 2000. ilość przyjazdów zmalała. Jedynie w miejscowościach przygranicznych liczba Polaków wzrosła w związku z ich przyjazdami po paliwo. Według danych z ankiety, dość duża grupa respondentów widziała samochody z polską rejestracją w miejscach swego zamieszkania. Nieco ponad jedna czwarta twierdzi, że widziała przyjezdnych.

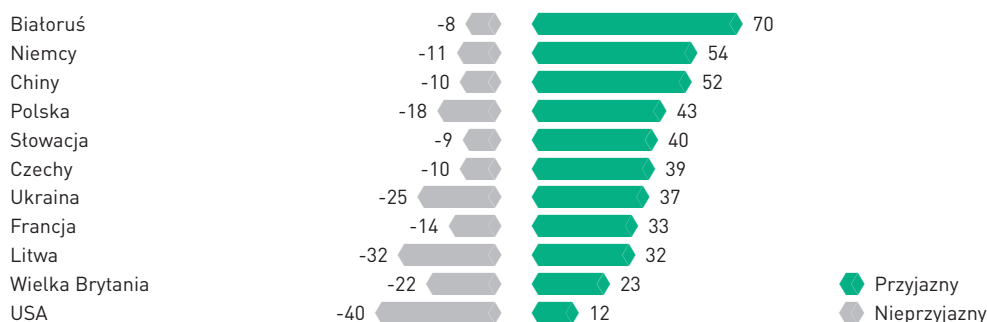
16. W celu zachęcenia polskich gości do odwiedzenia obwodu kaliningradzkiego oraz poprawy dwustronnych relacji między państwami uczestnicy badania radzą, by organizować duże festiwale (teatralne, muzyczne), targi, „dni polskie”, imprezy sportowe. Ważnym warunkiem zwiększenia atrakcyjności regionu, zdaniem respondentów, jest poprawa obsługi oraz zrewidowanie polityki cenowej.

1. Ocena stosunków polsko-rosyjskich

Wyniki reprezentatywnej ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców obwodu kaliningradzkiego pokazały, że stosunek polskich władz do Rosji oceniają oni dość pozytywnie. Zdaniem ankietowanych wśród krajów, których władze najbardziej pozytywnie odnoszą się do Rosji, przodują: Białoruś (70% wskazań), Niemcy (54%), Chiny (52%) i Polska (43%).

Z kolei nieprzyjazny charakter wzajemnych stosunków mieszkańcy obwodu kaliningradzkiego najczęściej dostrzegają w przypadku USA (40%), Litwy (32%), Ukrainy (25%) i Wielkiej Brytanii (23%).

Wykres 1 Proszę ocenić stosunek władz następujących krajów do Rosji
% wszystkich ankietowanych, jedna odpowiedź na jedno pytanie*

Zdaniem mieszkańców obwodu kaliningradzkiego stosunek zwykłych obywateli Polski do Rosji jest raczej przyjazny.

Wśród krajów, których ludność odnosi się do Rosji przyjaźnie, na pierwszym miejscu stoi Białoruś (76% ankietowanych tak wskazuje). Na

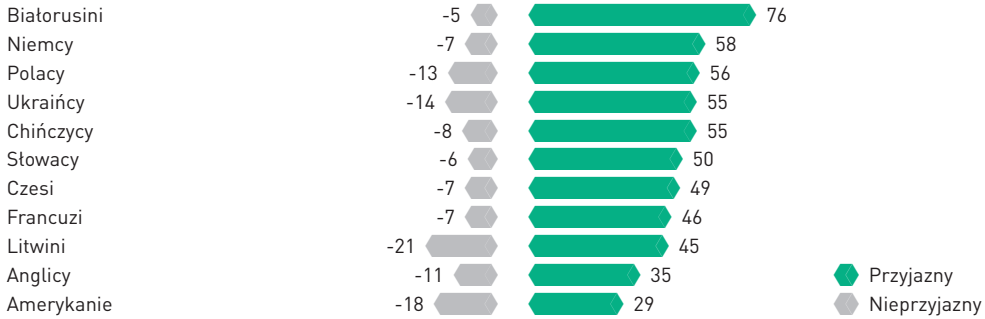
drugim miejscu respondenci stawiają Niemców (58%), na trzecim – Polaków (56%).

Litwini (21%), Amerykanie (18%) i Ukraińcy (14%), zdaniem uczestników badania, demonstrowają najmniej przyjazny stosunek do Rosji.

* wariant odpowiedzi „Ani przyjazny, ani nieprzyjazny” nie jest tu uwzględniony

Wykres 2

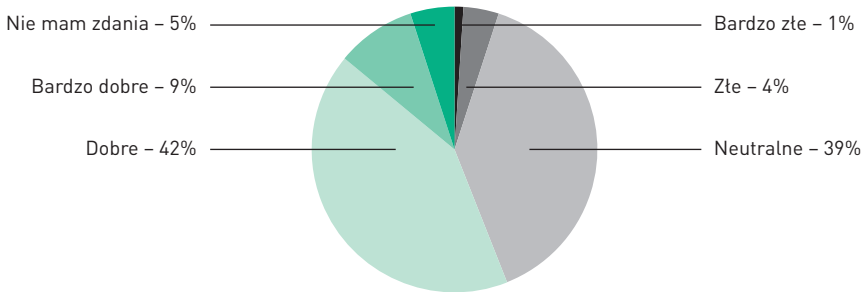
**Proszę ocenić stosunek zwykłych obywateli – mieszkańców tych krajów do Rosji
% wszystkich ankietowanych, jedna odpowiedź na jedno pytanie***

Stosunki między Rosją i Polską mieszkańcy obwodu kaliningradzkiego oceniają na 3,5 w pięciostopniowej skali.

Wykres 3

**Proszę ocenić obecne stosunki polsko-rosyjskie
% wszystkich ankietowanych, jedna odpowiedź**

Połowa ankietowanych (51%) mówi o dobrych lub bardzo dobrych stosunkach między krajami. Przy czym co dziesiąty uważa je za bardzo dobre. Dla 39% respondentów wzajemne relacje są neutralne. Zaledwie 5% uczestników badania uznaje je za negatywne.

Jak wynika z badania, kobiety częściej pozytywnie oceniają stosunki między Rosją i Polską: 55% kobiet w porównaniu z 44% mężczyzn uważa je za dobre i bardzo dobre. Podobny udział pozytywnych ocen odnotowano wśród ludzi młodych w wieku 18–24 lata (63%).

* wariant odpowiedzi „ani przyjazny, ani nieprzyjazny” nie został tu uwzględniony

Tabela 1 Proszę ocenić obecne stosunki polsko-rosyjskie
% wszystkich ankietowanych, jedna odpowiedź

	Ogółem	Płeć		Wiek				
		Mężczyźni	Kobiety	18-24	25-34	35-44	45-59	60 i powyżej
bardzo złe	1	2	0	1	2	1	2	0
złe	4	5	4	5	4	6	2	4
neutralne	39	44	35	27	35	36	44	48
dobrze	42	37	45	57	44	43	38	32
bardzo dobrze	9	7	10	6	12	8	8	8
nie mam zdania	5	5	6	3	3	6	6	8

Dane z ankiety potwierdzają informacje uzyskane ze zogniskowanych wywiadów grupowych odnośnie do oceny stosunków między krajami. Uczestnicy dyskusji podkreślali ich neutralny lub pozytywny charakter, jak również pozytywną dynamikę zmian.

Warto zauważyć, że oceny stosunków między Rosją a Polską są różne w zależności od ich poziomu: relacje osobiste (z pozycji przeciętnej człowieka) – są oceniane pozytywnie i dość łagodnie, podczas gdy kontakty na poziomie międzypaństwowym bardziej surowo i raczej negatywnie. Uczestnicy dyskusji podkreślają, że pozytywny rozwój sytuacji zaznaczył się po zmianie prezydenta w Polsce. Katalizatorem tej poprawy, zdaniem respondentów, są media, które informują o wspólnych akcjach, przedsięwzięciach kulturalnych i sportowych.

W trakcie zogniskowanych wywiadów grupowych wyraźnie zaznaczyła się różnica ocen stosunków rosyjsko-polskich w starszej i młodszej grupach wiekowych. Uczestnicy dyskusji w wieku od 45 do 55 lat negatywnie oceniali kontakty dwustronne, ich zdaniem głównie z powodu uprawianej przez polskie władze polityki proamerykańskiej, która a priori wymierzona jest przeciwko Rosji. Również wielokrotnie podkreślano pogląd, iż współdziałanie krajów ma wielce pragmatyczny ekonomiczny charakter: Polska odnosi korzyści z tytułu sprzedaży swoich towarów, zaś mieszkańcy obwodu kaliningradzkiego – mają dostęp do tanich towarów.

► *Nie uważam tego za jakiś plusik czy minusik w stosunkach, jest to zwykły chłodny rachunek, i tyle. (Mężczyzna, 44 lata)*

► *Oczywiście, zmieniają się na lepsze. W każdym razie, tak mówią w telewizji, tak się to nam pokazuje, tak wszyscy się uśmiechają i mówią, proszę, nasze stosunki się poprawiły, wprowadzono kartki, teraz jeszcze coś, przyszli do nas. Spotykamy się, zapominamy o jakichś krzywdach, staramy się dogadać, zaczęli się jakiś dialog. (Kobieta, 27 lat)*

► *Uważam, że między zwykłymi ludźmi nie ma wrogości. (Mężczyzna, 38 lat)*

► *Teraz są neutralni, ale za Kaczyńskiego byli nieprzyjaźni. Teraz Kaczyński nie ma władzy i jest o wiele lepiej. (Mężczyzna, 34 lata)*

W celu poprawy stosunków między Polską i Rosją w wymiarze regionalnym uczestnicy dyskusji proponowali podjęcie następujących kroków:

- Organizacja dużych festiwali, targów (teatralnych, muzycznych);
- Promocja regionu (turystyka);
- Organizacja „dni polskich”;
- Świętowanie dnia Iwana Kupaty (Noc Świętojańska), który istnieje w tradycji kulturalnej obu krajów;

- Organizacja wymiany w różnych dziedzinach: edukacja, zatrudnienie.
- *Osiągnąć taki sam poziom turystyki, obsługi, by chcieli do nas przyjeżdżać. (Kobieta, 45 lat)*
- *Wymiana pracowników, w rodzaju wymiany doświadczeń. To wzbogacenie doświadczeń i poprawa stosunków. W ogóle z tego wynikną tylko dobre rzeczy. (Kobieta, 19 lat)*
- *Jakieś targi rosyjsko-polskie. Pokazywać im naszą kulturę, oni żeby swoją pokazali. Wymiana tradycji. (Mężczyzna, 22 lata)*
- *Robić dobre drogi, hotele z normalnymi cenami. Przy czym jakość i cena w tych hotelach powinny być porównywalne z polskimi hotelami. (Mężczyzna, 50 lat)*

2. Stosunek do osób narodowości polskiej

Badanie ukazało relatywnie wysoki poziom tolerancji mieszkańców obwodu kaliningradzkiego wobec osób narodowości polskiej. W tym zestawieniu Polacy plasują się pomiędzy Litwinami i Ukraińcami, wobec których ankietowani są najbardziej tolerancyjni.

Jeśli chodzi o szczegółowe badanie stosunku ankietowanych do osób narodowości polskiej, większość mieszkańców obwodu kaliningradzkiego (78%) chciałoby ich mieć w gronie przyja-

ciót. Prawie trzy czwarte (70%) dopuszcza możliwość bycia ich sąsiadami, 69% nie widzi przeszkód, by otrzymali prawo pobytu w Rosji, 67% nie ma nic przeciwko, by Polak był członkiem rodziny, ponadto 66% respondentów dopuszcza zamieszkanie w tej samej miejscowości, 58% uważa, że Polacy mają prawo do obywatelstwa rosyjskiego. 59% ankietowanych natomiast woli, by Polacy przyjeżdżali do obwodu tylko w charakterze turystów.

Tabela 2 Proszę odpowiedzieć, czy następujące określenia są zgodne z pana/pani opinią o osobach narodowości polskiej?
% wszystkich ankietowanych, jedna odpowiedź

	Osoby polskiej narodowości	Osoby litewskiej narodowości	Osoby ukraińskiej narodowości
Nie jestem przeciwny, by mogli zamieszkać w Rosji	69	63	74
Chciałbym, by przyjeżdżali do Rosji tylko w charakterze gości, turystów	59	53	41
Nie jestem przeciwny, by mieli prawo do obywatelstwa rosyjskiego	58	59	71
Nie jestem przeciwny, by mieszkali w naszej miejscowości	66	66	76
Nie jestem przeciwny, by byli moimi sąsiadami	70	68	77
Nie jestem przeciwny, by stali się moimi przyjaciółmi	78	73	79
Nie jestem przeciwny, by stali się członkami mojej rodziny (np. przez małżeństwo)	67	63	75

* Pytanie zakładało wariant „nie mam zdania”, tu jednak przytaczamy wyniki bez tego wariantu.

Analiza badań zogniskowanych wskazuje, że mieszkańcy Kaliningradu odnoszą się do Polaków życzliwie, ale też z ostrożnością. Tak więc respondenci bez trudu zaakceptowaliby Polaka jako swego szefa, podczas gdy możliwość zaprzyjaźnienia się lub małżeństwo z osobą polskiej narodowości brana jest pod uwagę nie tak często. Część uczestników dyskusji prezentuje neutralne stanowisko, wyjaśniając, że dla nich narodowość w takich sprawach nie ma znaczenia.

► *Uważam, że to jest niezbędne, skoro kraje są tak blisko, powinny kontaktować się, jakoś działać. (Mężczyzna, 34 lata)*

► *Można, oczywiście. Dlatego, że moim zdaniem, jeśli Polak jest szefem, to może być lepszy od twojego poprzedniego, Rosjanina. (Kobieta, 18–24)*

► *Moim zdaniem, przyjaźnić się z nimi to przesada. W każdym kraju, w każdym mieście ludzie mają jakiś światopogląd, rdzenny Polak też. To znaczy, że my tu, w Kaliningradzie tak jesteśmy wychowani, na jakieś rzeczy reagujemy spokojnie, na inne emocjonalnie. W pewnych sprawach i tematach zabraknie wzajemnego zrozumienia. (Kobieta, 18–24)*

Najbardziej powszechne skojarzenia ze słowem „Polska”, jakie pojawiają się wśród mieszkańców obwodu kaliningradzkiego, wiążą się z handlem różnymi towarami. Tak więc „dobre towary, zakupy” wymieniono 13% respondentów (najczęstsze skojarzenie), a „tanie artykuły spożywcze” – 10%, „handel” – 3%. Oczywiście też wydaje się atrakcyjność turystyczna Polski dla mieszkańców obwodu kaliningradzkiego, bo 8% kojarzy ten kraj z „wypoczynkiem”, a kolejne 8% – z „turystyką”. Skojarzenia związane z bliskością terytorialną państw również są dość popularne. Przy nazwie „Polska” słowo „sąsiedzi” wymieniono 9% uczestników ankiety, „państwo sąsiednie” – 2%.

Cechy charakteru osób polskiej narodowości to według ankietowanych „życzliwość” – 8%, „pracowitość” – 2%. Takie kategorie, jak warunki życia i infrastruktura miast w zestawieniu z nazwą „Polska” kojarzą się z „czystością i porządkiem” (6%), „rozwojem i lepszymi warunkami życia” (3%), „dobrymi drogami” (2%).

Ogólnie pozytywne skojarzenia ujawnia 12% ankietowanych.

Ogólnie negatywne skojarzenia miał 1% ankietowanych. „Sprzedajność i przebiegłość” wskazywało 3%, „zły stosunek do mieszkańców Rosji” – 2%.

Wykres 4 Jakie skojarzenia wywołuje słowo „Polska”? Proszę wymienić trzy skojarzenia % wszystkich ankietowanych, dowolna liczba odpowiedzi

Cechy charakteru Polaków w opinii mieszkańców obwodu kaliningradzkiego

Jak wynika z badań jakościowych, opinia mieszkańców Kaliningradu o Polakach kształtuje się głównie na podstawie osobistych doświadczeń lub doświadczeń osób bliskich. Jedynie w pewnych przypadkach powtarzano stereotypowe oceny bądź utrwalone obiegowe opinie. Takie cechy, jak gościnność, pracowitość i zdyscyplinowanie podkreślali właściwie wszyscy uczestnicy grup fokusowych. Wśród pozytywnych cech wymieniano również dobre maniery, otwartość, dążenie do celu.

► *Są pracowici. Dlatego mają naprawdę zadbane domy i produkcję, nie to, co u nas. (Kobieta, 38 lat)*

► *Są porządni. Weźmy przechodzenie przez ulicę: u nas przechodzi się w dowolnym miejscu. A u nich wyłącznie w ściśle określonym miejscu, przez przejście dla pieszych. (Kobieta, 23 lata)*

► *Uśmiechnięci i bardzo mili, sympatyczni ludzie. (Mężczyzna, 50 lat)*

► *Tak, mają wiele pozytywnych cech. Na drogach zachowują się bardzo dobrze. Wszystkie drogi mają bardzo czyste. Wszystko jest*

w porządku, ustępują drogi. Tam bardzo dużo jest wzajemnej uprzejmości. (Mężczyzna, 40 lat)

Najbardziej powszechna opinia o negatywnych cechach Polaków wiąże się z ich złym stosunkiem do Rosjan. Inna negatywna strona polskiego charakteru, podkreślana przez uczestników grup zogniskowanych – to przebiegłość, sprzedajność. Wskazywano też zarozumiatość i niechęć do mówienia po rosyjsku, nawet przy znajomości języka.

► *Nie lubią Rosjan. Z tego, jak nas traktują, z rozmów można wywnioskować, że oni nie lu-*

bią Rosjan. Odnoszą się agresywnie, kiedy jesteśmy na terenie Polski, a nie tutaj. (Kobieta, 33 lata)

► *Jest dowcip, że Polak wszystko kupi i sprzeda. To znaczy, że jest tak sprzedajny, i jeszcze określenie Lenina, że jest polityczną prostytutką, bo raz są z jednymi, raz z drugimi. Ten stereotyp oznacza, że Polska i jej ludzie zawsze są z tymi, którzy są silniejsi. (Mężczyzna, 50 lat)*

► *Jest też taki stereotyp polskiego robotnika, który pojechał za pracą do Anglii czy Włoch, a tam już pół Polski pracuje. (Mężczyzna, 40 lat)*

3. Mały ruch graniczny

Zdecydowana większość mieszkańców obwodu kaliningradzkiego (86%) słyszała o małym ruchu granicznym (dalej MRG). Częściej wiedzą o nim mężczyźni (91%) oraz ankietowani w wieku od 25 do 59 lat (91–92%). Im wyższy poziom wykształcenia respondentów, tym większy odsetek poinformowanych o MRG: 52–59% wśród ankietowanych o niskim poziomie wykształcenia w porównaniu z 95% lepiej wykształconych.

Gorzej pod tym względem wypadają ludzie młodzi, w wieku od 18 do 24 lat (77%) i emeryci (75%).

O uproszczonym trybie przekroczenia granicy państwowej między Rosją i Polską, obowiązującym od czerwca 2012 roku, wie 95% spośród tych, którzy słyszeli o MRG.

Wykres 5 Czy słyszał pan/pani o małym ruchu granicznym między Polska i Rosją?
% wszystkich ankietowanych, jedna odpowiedź

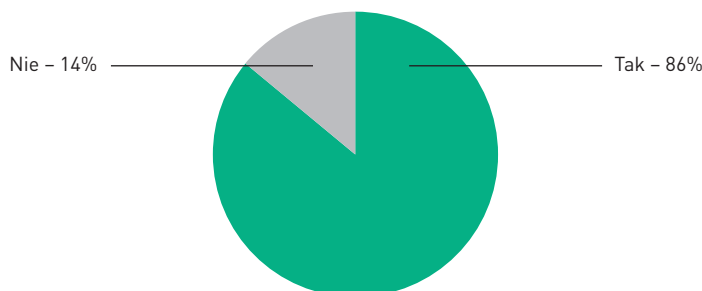

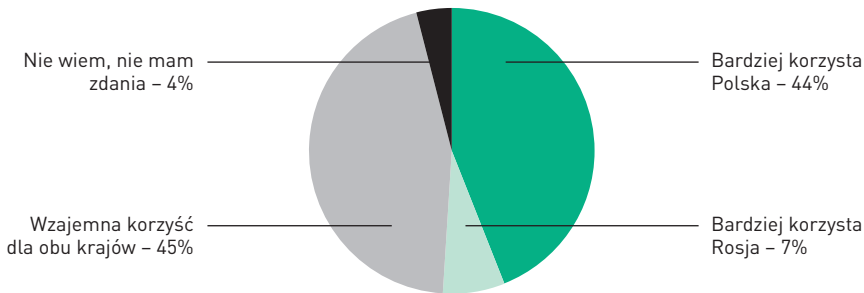
Tabela 3 Czy słyszał pan/pani o małym ruchu granicznym między Polską i Rosją?
% wszystkich ankietowanych, jedna odpowiedź

	Ogółem	Płeć		Wiek				
		Mężczyźni	Kobiety	18-24	25-34	35-44	45-59	60 i powyżej
Tak	86	91	82	77	92	91	92	75
Nie	14	9	18	23	8	9	8	25

Zdania uczestników ankiety w kwestii, kto odnosi większą korzyść z tytułu MRG – Rosja czy Polska, są podzielone: 45% ankietowanych uważa, że obie strony, 44% uznaje, że największą ko-

rzyść z MRG czerpie Polska. Za ledwie 7% utrzymuje, że jest to korzystne dla Rosji. Co dwudziesta osoba nie ma zdania w tej kwestii.

Wykres 6

Kto odnosi większą korzyść z małego ruchu granicznego: Polska czy Rosja?
 % wszystkich ankietowanych, którzy wiedzą o warunkach MRG, jedna odpowiedź

Analiza dyskusji podczas zogniskowanych wywiadów grupowych wskazuje, że najbardziej oczywista dla respondentów korzyść, jaką odnosi Polska dzięki małemu ruchowi granicznemu, wynika stąd, że mieszkańcy obwodu kaliningradzkiego często jeżdżą tam na zakupy, co przyczynia się do rozwoju gospodarki kraju. Wskazuje się też na możliwość kupna przez Polaków w obwodzie taniego paliwa.

Jeśli chodzi o Rosję, to dla niej korzyści z MRG są mniejsze niż dla Polski. Właściwie wszyscy uczestnicy dyskusji twierdzili, że obwód kaliningradzki z powodu nowego uproszczonego trybu przekraczania granicy odczuwa duży odptyw środków finansowych. A to z kolei dzieje się ze szkodą dla gospodarki regionu.

► *Gospodarka Polski powinna wzrosnąć o bardzo wiele procent, zaś gospodarka Kaliningradu upaść. (Kobieta, 33 lata)*

► *Pieniądze odptywają – to źle. Sądzę, że każdy tu kupowałby żywność, gdyby te artykuły tu były. (Mężczyzna, 30 lat)*

► *Przypuśćmy, że skoro ludzie nie mają pieniędzy na wizę Schengen, to wyrabiają sobie „kartę kietbasianą”, jak ją tu nazywają. (Kobieta, 42 lata)*

Jeśli chodzi o konkretne zalety i wady małego ruchu granicznego dla Rosji, uczestnicy grup dyskusyjnych podkreślili następujące:

Zalety

- Możliwość zakupu tańszych artykułów spożywczych,
- Dobra jakość wypoczynku dla ludności o skromnych dochodach,
- Kontakt z kulturą.

Wady

- Straty dla gospodarki obwodu.

Wyniki badań ilościowych potwierdzają tę opinię. Mieszkańcy obwodu kaliningradzkiego wskazali następujące dodatnie aspekty małego ruchu granicznego dla Rosjan: możliwość kupna tańszych towarów (65%), uproszczone wyjazdy turystyczne (36%), wzajemne kontakty Polaków i Rosjan (9%), kontakt z polską kulturą (8%).

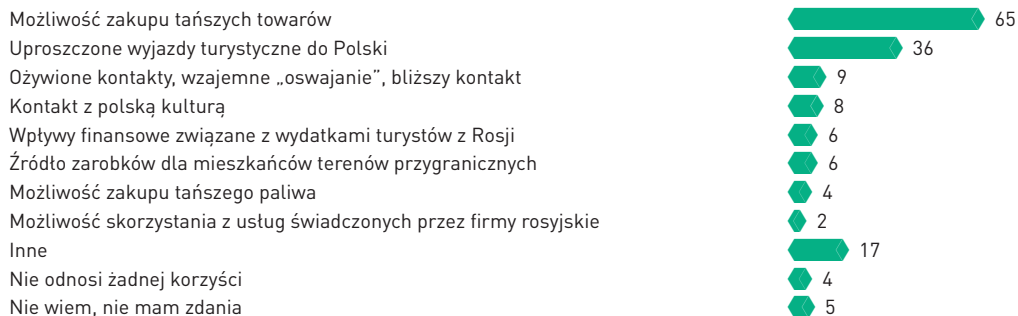
► *Oszczędzam miesięcznie ponad 300 baksów. Czy to nie są pieniądze? (Kobieta, 37 lat)*

► *Tak, oczywiście, jeśli się nie ma wizy Schengen, to można choćby turystycznie przejechać się po przygranicznej Polsce. (Kobieta, 48 lat)*

► *Po prostu, pojechać na weekend do Gdańska, pochodzić po Gdańsku, przemocować, popatrzeć i wrócić do domu. Wspaniale. (Kobieta, 45 lat)*

Wśród towarów wywożonych przez mieszkańców obwodu z Polski najchętniej kupuje się artykuły spożywcze (67%), artykuły powszechnego użytku (20%), odzież i obuwie (6%).

Wykres 7 Jaką korzyść odnoszą Rosjanie w związku z małym ruchem granicznym z Polską? % wszystkich ankietowanych, którzy wiedzą o trybie MRG, dowolna ilość odpowiedzi

Wykres 8 Jakie tańsze towary mogą Rosjanie kupić w Polsce? % wszystkich respondentów, którzy uważają, że Rosjanie mają możliwość zakupu tańszych towarów, jedna odpowiedź

Korzyść dla Polaków z małego ruchu granicznego w oczach mieszkańców obwodu kalininogradzkiego polega głównie na wpływach finansowych od rosyjskich turystów (47%) oraz na możliwości nabycia w Rosji tańszego paliwa (30%). Uprozczone wyjazdy turystyczne do Rosji uważa za zaletę co piąty respondent (20%), a 19% uważa, że dzięki MRG mieszkańcy obszarów przygranicznych Polski zyskali źródło zarobkowania.

Takie same pozytywne aspekty dla strony polskiej podkreślali respondenci podczas dyskusji grup przekrojowych.

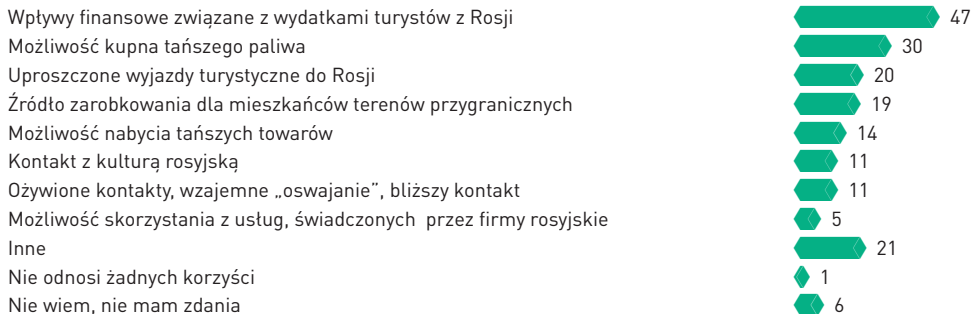
► *Ich dzieci jeżdżą teraz do nas na zawody, z koncertami, występami tanecznymi, biorą udział w konkursach. Krewni też przyjeżdżają, żeby odwiedzić swoich krewnych. (Kobieta, 55 lat)*

► *To korzyści płynące z poznania, bo wielu na początku wręcz bało się do nas przyjechać do obwodu, uważając, że to kraj pijanych niedźwiedzi z bałatajkami. I kiedy przyjeżdżają, to widzą, że tu mieszkają normalni ludzie. (Mężczyzna, 36 lat)*

► *Polsce to się bardzo opłaca, dlatego że wieziemy tam furę pieniędzy. (Kobieta, 55 lat)*

Wśród towarów, które ankietowani uważają za najbardziej poszukiwane przez Polaków, 21% wymienia papierosy, 6% – alkohol, 5% – benzynę, a 4% wskazało pieniądze.

Wykres 9 Jaką korzyść odnoszą Polacy w związku z małym ruchem granicznym z obwodem kaliningradzkim?
% wszystkich ankietowanych, którzy wiedzą o warunkach MRG, dowolna liczba odpowiedzi

Wykres 10 Jakie tańsze towary Polacy mogą nabyć w obwodzie kaliningradzkim?
% wszystkich respondentów, którzy uważają, że Polacy mogą kupować tańsze towary, jedna odpowiedź

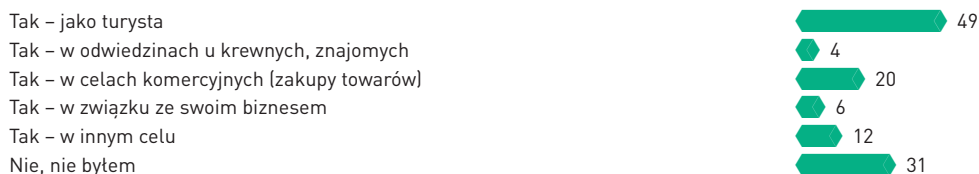

4. Przyjazdy do Polski mieszkańców obwodu kaliningradzkiego

Wyniki ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców obwodu kaliningradzkiego wskazują, że ponad jedna trzecia ankietowanych (69%), którzy wiedzą o MRG, kiedyś odwiedziła polskie tereny przygraniczne. 31% respondentów nigdy nie było w Polsce. W celach turystycznych odwiedziła Polskę potowa wiedzących o trybie MRG

uczestników badania (49%). Co piąty respondent (20%) odwiedził Polskę w celach komercyjnych – w celu dokonania zakupów. 6% badanych pojechało w związku ze swym biznesem, 4% odwiedziło krewnych lub znajomych. Nie było w Polsce 31% ankietowanych.

Wykres 11 Czy był pan/pani kiedykolwiek na graniczących z Rosją obszarach Polski? Jeśli tak, to jaki był cel wyjazdu?
% wszystkich ankietowanych, poinformowanych o trybie MRG, kilka wariantów odpowiedzi

W ostatnim miesiącu (przed ankietą) Polskę odwiedziło 36% mieszkańców obwodu kaliningradzkiego, poinformowanych o MRG. Przy czym co dziesiąty odbył taką podróż w ciągu ostatniego tygodnia przed ankietą. Najczęściej podróżują (ostatnio w ciągu miesiąca) do sąsiedniego kraju – mężczyźni (38%) i respondenci w wieku od 25 do 44 lat (41–45%).

14% uczestników badania przekraczało polską granicę ostatni raz w ciągu trzech miesięcy, 8% – w ciągu półrocza, 11% – w ciągu ostatniego roku.

Ogółem, w ciągu ostatniego roku 69% mieszkańców obwodu kaliningradzkiego, poinformowanych o małym ruchu granicznym, odbyło co najmniej jedną podróż do Polski.

Wykres 12 Kiedy ostatnio był pan/pani na graniczących z Rosją obszarach Polski?
% wszystkich ankietowanych, którzy kiedykolwiek odwiedzili Polskę, jedna odpowiedź

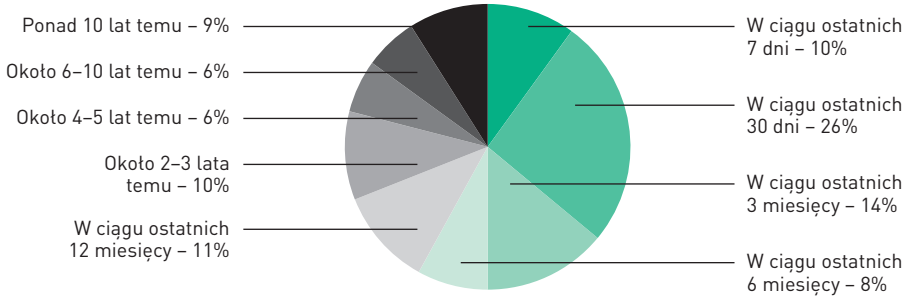

Tabela 4 Kiedy ostatnio był pan/pani na graniczących z Rosją terenach Polski?
% wszystkich ankietowanych, jedna odpowiedź

	Ogółem	Płeć		Wiek				
		Mężczyźni	Kobiety	18-24	25-34	35-44	45-59	60 i powyżej
W ciągu ostatnich 7 dni	10	10	11	4	12	17	11	4
W ciągu ostatnich 30 dni	26	28	23	32	29	28	25	10
W ciągu ostatnich 3 miesięcy	14	14	14	19	16	14	10	11
W ciągu ostatnich 6 miesięcy	8	6	10	3	11	11	7	9
W ciągu ostatnich 12 miesięcy	11	11	11	9	10	12	16	3
Około 2-3 lata temu	10	12	8	13	10	7	7	17
Około 4-5 lat temu	6	5	8	6	5	7	5	12
Około 6-10 lat temu	6	6	6	6	4	3	6	14
Ponad 10 lat temu	9	8	10	8	4	2	13	21

Ponad połowa ankietowanych, którzy podróżowali w ostatnim roku do Polski, przekroczyła granicę w uproszczonym trybie MRG (55%).

45% respondentów podróżowało w inny sposób. Mieszkańcy wsi częściej niż mieszkańcy miast korzystali z regulacji MRG (67%).

Wykres 13 Czy pan/pani przekraczał granicę z Polską w uproszczonym trybie małego ruchu granicznego?
% wszystkich poinformowanych o MRG, jedna odpowiedź

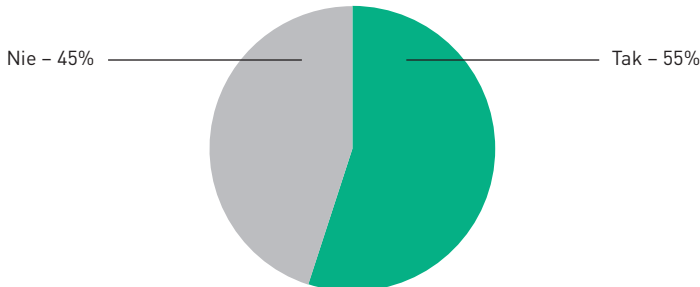

Tabela 5 Czy przekraczał pan/pani granicę z Polską w uproszczonym trybie małego ruchu granicznego?
% wszystkich ankietowanych, poinformowanych o MRG, jedna odpowiedź

	Ogółem	Typ miejscowości Kaliningrad	Miasto i osiedle typu miejskiego	Wieś
Tak	55	51	51	67
Nie	45	49	49	33

Najlepsze wrażenie na mieszkańcach obwodu kaliningradzkiego, którzy odwiedzili Polskę w ostatnim roku, wywarły czystość i porządek, mówi o tym 15% ankietowanych. Uprzejmość i życzliwość ludzi podkreśla 12% respondentów. Właściwie co dziesiąty uczestnik badania mówi o takich pozytywnych doświadczeniach w Polsce, jak wysoki poziom obsługi klienta (8%), 8% zauważa urodę architektury i miast. Kulturę kraju wysoko ocenia 8% respondentów. 7% było zadowolonych z wypoczynku, 6% – z szybkiego przekroczenia granicy. Wszystko się podobało 13% odwiedzających.

Analiza zogniskowanych wywiadów grupowych również pokazuje, że wyjazdy do Polski są dla mieszkańców Kaliningradu dosyć atrakcyjne. Wszyscy uczestnicy grup wyrażali pozytywne opinie na temat doświadczeń z odwiedzin tego kraju. Dobre wrażenie robi zwłaszcza wysoki poziom obsługi klienta oraz niskie ceny, zarówno jeśli chodzi o obiekty turystyczne, jak i całą infrastrukturę miejską oraz wiejską. Dość wysoko oceniają przyjezdni stosunek Polaków do gości, ich gościnność i uprzejmość. Warto zauważyć, że właściwie wszyscy respondenci podkreślali

pozytywny wpływ doświadczeń z odwiedzin kraju na obraz Polski i Polaków, mówili też o większej chęci ponownego przyjazdu.

► *Mnie bardzo się podobało wszystko. Kiedy jedziesz, wszyscy się uśmiechają. Jakbyś pojechał nie gdzieś daleko, a zupełnie jak u siebie, w Kaliningradzie. Wszystko jest tak zwyczajne. Tu, kiedy idziesz ulicą, nikt się nie uśmiecha. A tam wszyscy się do ciebie uśmiechają, jak w domu. (Kobieta, 20 lat)*

► *Wyjeżdżasz stąd i już, a tam całkiem inna przyroda, inne budynki. Wszystko bardzo czyste, dobre, ładne. Nie było niczego negatywnego. Wszyscy Polacy odnoszą się uprzejmie. (Kobieta, 34 lata)*

► *Mają wszystkie pola obsiane. Przyjeżdżasz do nas, a tu same pola i drzewa. Mają plony i je zbierają. (Kobieta, 19 lat)*

► *Mój stosunek tylko się poprawił, odkąd częściej mam z nimi do czynienia, przecież oni są dobrzy, dlatego wrażenie o kraju też jest dobre. (Mężczyzna, 51 lat)*

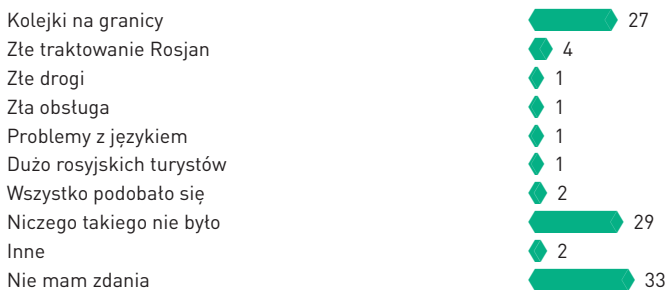
Wykres 14 Co się pani/pani podobało podczas wyjazdu do Polski? % wszystkich respondentów, którzy kiedyś byli na terenach przygranicznych Polski

Wśród niedociągnięć zauważonych przez mieszkańców podczas ostatniej podróży do Polski wymienia się kolejki na granicy (27%). 4% mówi o złym stosunku do obywateli Rosji. Ogółem 29% odwiedzających nie odnotowało niczego negatywnego.

► *Jedynie, co mi się przytrafiło, to złe traktowanie w sklepach spożywczych. Mają nas dość. Przyszłam kiedyś o 7 rano do przygranicznego sklepu spożywczego, a nasi już tam są, czekają na otwarcie, a kiedy przychodzą polskie baby z tutejszego miasteczka, to na półkach towaru nie ma. (Kobieta, 42 lata)*

Wykres 15 Co panu/pani nie spodobało się podczas wyjazdu do Polski? % wszystkich respondentów, którzy kiedykolwiek podróżowali do przygranicznych rejonów Polski

Zdaniem mieszkańców Kaliningradu, którzy byli w Polsce w ostatnim roku, najlepiej działa tam infrastruktura transportowa (21%). Jedna czwarta podkreśla oczywistą przewagę polskich usług turystycznych (18%). 11% ankietowanych uważa, że w Polsce jest większy porzą-

dek, niż w Rosji, 10% podkreśla niższe ceny towarów. Niemal co dziesiąty (8%) za plus uznaje czystość. 7% respondentów jest zdania, że w Polsce rolnictwo jest na wyższym poziomie, 6% podkreśla bogatą kulturę. Przestrzeganie prawa za ważną zaletę uznaje 5%.

Wykres 16 Co pana/pani zdaniem w Polsce urządzone jest lepiej niż w Rosji? % wszystkich respondentów, którzy kiedykolwiek podróżowali do przygranicznych rejonów Polski

Ogólnie rzecz biorąc, atrakcyjność Polski w oczach mieszkańców obwodu kaliningradzkiego najsilniej wiąże się ze sferą konsumpcji: zakupami towarów w korzystnych cenach oraz sferą żywienia zbiorowego. 82% ankietowanych oceniło Polskę wysoko jako miejsce, gdzie można nabyć różne towary w korzystnych cenach. Jako miejsce, gdzie można dobrze i smacznie zjeść – 81%. Za walory turystyczne wysokie noty dało 75% respondentów, za poziom imprez kulturalnych – 63%. Tylko jedna trzecia przyznała

Polsce wysokie oceny jako miejscu do prowadzenia biznesu.

► *Ktoś jeździ po rzeczy, ktoś inny po lekarstwa, tam wszystko jest tańsze. (Kobieta, 33 lata)*

► *Też byłem dwa miesiące temu, też się podobało. Kupiłem sobie jakieś rzeczy, żywność. Pospacerowałem po Starym Mieście. Po Elblągu, robią go jak Gdańsk. Budują domy w starym stylu. (Mężczyzna, 44 lata)*

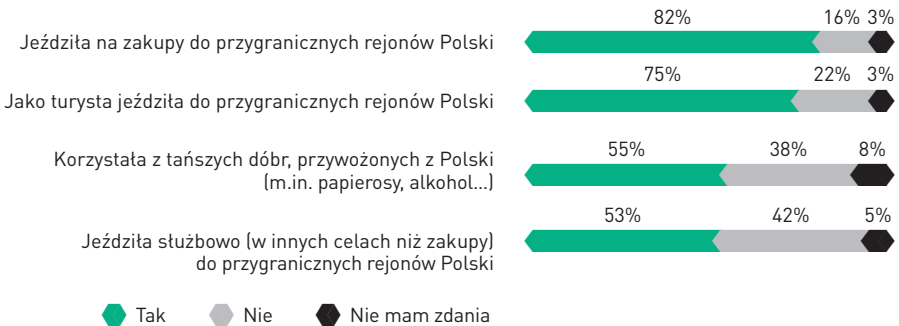
Tabela 6 Proszę ocenić atrakcyjność Polski pod różnymi względami na podstawie własnych doświadczeń lub doświadczeń osób bliskich
% wszystkich ankietowanych z każdego punktu, jedna odpowiedź

	Jako cel wyjazdów turystycznych	Jako miejsce, gdzie można kupić różne towary w korzystnych cenach	Jako miejsce do prowadzenia biznesu	Jako miejsce, gdzie można dobrze i smacznie zjeść	Jako miejsce, gdzie odbywa się dużo imprez kulturalnych
Bardzo mała atrakcyjność	2	1	3	1	2
Mała atrakcyjność	1	1	3	2	2
Przeciętna atrakcyjność	14	5	12	5	9
Ponadprzeciętna atrakcyjność	37	29	18	31	29
Bardzo wysoka atrakcyjność	38	53	12	47	34
Nie mam zdania/brak odpowiedzi	7	10	52	14	25

Skala odwiedzin mieszkańców obwodu w przygranicznych rejonach Polski jest dość duża. Z relacji ankietowanych wynika, że 82% osób zna ludzi, którzy w ostatnim roku przekraczali polską granicę w celu dokonania zaku-

pów. Trzy czwarte opowiadało, że wśród ich bliskich są osoby, które jeździły tam jako turyści. 55% ma znajomych, którzy korzystają z tańszych dóbr z tego kraju. 53% wyjeżdża z obwodu kaliningradzkiego w innych celach.

Wykres 17 Czy pan/pani zna osobę, która w ciągu 12 miesięcy...?
% wszystkich ankietowanych z każdego punktu, jedna odpowiedź

5. Odwiedziny Polaków w obwodzie kaliningradzkim

Jak pokazują wyniki przeprowadzonych badań, w ostatnim miesiącu 43% mieszkańców widziało samochody z polską rejestracją. Twierdzi tak jednakowa liczba mężczyzn i kobiet, nie ma tu różnic wieku lub poziomu wykształcenia.

Gości z sąsiedniego kraju zaobserwowała nieco ponad jedna czwarta ankietowanych (27%). Kontakty z polskimi przyjezdnymi miało zaledwie 12% respondentów.

Z rozmów przeprowadzonych podczas zogniskowanych wywiadów grupowych wynika, że liczba przyjazdów z Polski do obwodu kaliningradzkiego zmniejsza się w porównaniu z latami 1990. i początkiem 2000. Przyjezdnych widuje się głównie w miejscowościach przygranicznych, dokąd udają się wyjątkowo w celu zakupu niedrogiego paliwa. W celach turystycznych do obwodu podróżują znacznie rzadziej. Jest też grupa przyjeżdżających z Polski w celach edukacyjnych, sportowych, kulturalnych, to jednak wąskie grono osób.

Jeśli chodzi o wiek przyjezdnych, właściwie we wszystkich wywiadach zogniskowanych podkreślano wysoki udział osób powyżej 50 lat, oni częściej odwiedzają miejsca turystyczne, uzdrowiska. Nierzadko spotyka się młodzież, która przyjeżdża w odwiedziny do przyjaciół, czy też jako uczestnicy imprez edukacyjnych lub sportowych. Do miejscowości przygranicznych (po benzynie) najczęściej udają się osoby w średnim wieku (35–50 lat).

► *Kiedyś u nas częściej słyszano się język polski. (Kobieta, 55 lat)*

► *Kiedyś jeszcze wódkę u nas kupowali, ale teraz mają tańszą niż u nas. (Mężczyzna, 40 lat)*

► *Uważam, że Polakom nie opłaca się u nas zajmować biznesem, dlatego że łatwiej im działać w cywilizowanych krajach Unii Europejskiej niż w Rosji, gdzie są ogromne podatki od małego biznesu. Dlatego u nas wszystkie przedsiębiorstwa zamyka się z powodu tych ogromnych podatków. Więc nie opłaca się im przywozić tu swojego towaru. (Mężczyzna, 36 lat)*

► *Rzadko się ich widuje, jest ich mniej. Głównie przy granicy, w stronę Mamonowa, Bagrationowska. (Mężczyzna, 42 lata)*

► *Przecież już nie mają tu żadnego interesu. Wtedy, w dziewięćdziesiątych, kiedy tu jeździli, brali śmietanę w trzylitrowych bańkach, miód, garnki, czajniki, a jeśli ktoś jeszcze pamięta, najprostsze rzeczy – grzałki. Wtedy mieli interes. Z tamtych czasów jeszcze rosyjski pamiętają, i to wielu. (Kobieta, 34 lata)*

► *Powiem tak: u nas bardzo skoczyły ceny. Polacy są bardzo oszczędni, dlatego jest ich mniej. (Kobieta, 38 lat)*

► *Wielu naszych studentów uczy się w Polsce. Specjalnie przez pół roku uczą się polskiego i mieszkają w polskiej rodzinie, żeby potem*

studiować na uniwersytecie w Warszawie czy w Gdańsku, bo tam można uczyć się bezpłatnie. (Kobieta, 55 lat)

Spośród wszystkich zagranicznych gości w obwodzie kaliningradzkim respondenci najczęściej widują Niemców w starszym wieku, którzy odwiedzają historyczne niemieckie tereny. W ocenie uczestników dyskusji Polaków w regionie jest nieco więcej niż Litwinów. Właściwie wszyscy respondenci podkreślają jednak, że ogólna liczba gości z innych państw zmniejsza się.

► *A właśnie Niemcy przyjeżdżają tu z powodu historycznych miejsc. (Mężczyzna, 34 lata)*

► *Kiedyś, chodząc po Swietłogorsku, stale widywałam starszych Niemców. Co roku spędzam urlop u nas, gdzieś nad morzem. Teraz jest ich coraz mniej. (Kobieta, 38 lat)*

Przyczyny rzadkich odwiedzin Polaków w obwodzie kaliningradzkim

Za przyczynę spadku liczby gości z sąsiedniego państwa uczestnicy dyskusji uważają

przede wszystkim wysoki poziom cen wszystkich (zakwaterowanie, wyżywienie, usługi turystyczne), zły stan zabytków, jak też niski poziom obsługi. Zdarzały się również opinie, że Polacy nie chcą przekraczać granicy z obwodem, bo obawiają się przestępstw kryminalnych.

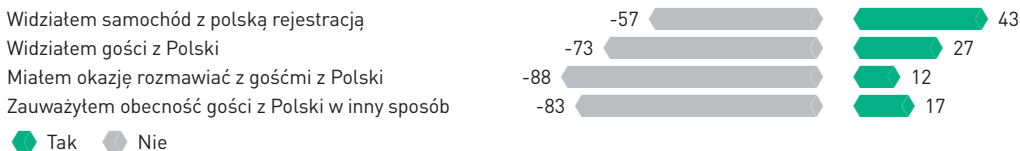
► *U nas wszystko jest zaniedbane, wszystkie zabytki są zaniedbane. (Kobieta, 55 lat)*

► *Chciałbym jeszcze dodać, że jedną z przyczyn tego, że nie przyjeżdżają tu często, jest obawa przed kryminatem. Rozmawiałem z jednym Polakiem. Powiedział wprost, że boją się przestępców. (Mężczyzna, 44 lata)*

► *U nas, poczynając od jedzenia, zakupów i wypoczynku, poziom cen jest o wiele wyższy niż u nich w Polsce. (Kobieta, 30 lat)*

► *Kaliningrad nie jest w pełni urządzony, nie jest przygotowany, ale ceny ma takie, jakby tu wszystko było niemal na światowym poziomie. W Europie ceny są wyższe, ale tam obsługa jest lepsza. (Mężczyzna, 34 lata)*

Wykres 18 Czy pan/pani w ciągu ostatnich 30 dni widział ...? % wszystkich ankietowanych z każdego punktu, jedna odpowiedź

Kroki na rzecz zwiększenia liczby gości z Polski

W celu zwiększenia liczby gości z Polski uczestnicy dyskusji proponowali wiele rozmaitych przedsięwzięć. Główną potrzebą jest według nich podniesienie poziomu i zmniejszenie kosztów usług turystycznych (żywnienie zbioro-

we, hotele, zwiedzanie obiektów historycznych, itd.). Za równie ważną uczestnicy dyskusji uważają odbudowę zabytkowej architektury, obiektów historycznych. Infrastruktura miejscowości również wymaga modernizacji, dotyczy to naprawy dróg, elewacji domów, uporządkowania użytków rolnych.

- ▶ *Najważniejsze to przystępne ceny. U nas w Swietłogorsku ceny w hotelach są wręcz z sufitu. (Kobieta, 45 lat)*
- ▶ *Jeśli by nagle Polacy zaczęli tłumnie przyjeżdżać do obwodu kaliningradzkiego w celach turystycznych, to hipotetycznie można byłoby zakładać, że byłby to bodziec do odbudowy wszystkich zaniedbanych u nas starych zamków. Ale wydaje mi się, że najpierw trzeba odbudować naszą infrastrukturę, a dopiero potem przyjadą Polacy. (Mężczyzna, 36 lat)*
- ▶ *Uważam, że trzeba zachęcać, bo w turystyce wszystko będzie się opłacało dla obwodu kaliningradzkiego, jeśli ich zachęcać, to w jaki sposób? Nasze prawo, ono odstrasza wszystkie kraje. (Mężczyzna, 34 lata)*
- ▶ *U nas tyle fortów jest zaniedbanych, państwo zabrania w nich cokolwiek robić. Weźmy Litwę, w takim forcie muzeum otworzyli. Niby taki sam jak u nas, ale u nas nie wolno tym się zająć. (Kobieta, 42 lata)*
- ▶ *Niczym. Dlatego że, na przykład, inwestowanie w obwód kaliningradzki nie ma żadnego sensu. Tu po prostu w turystycznym biznesie nie mają czego szukać. (Mężczyzna, 28 lat)*
- ▶ *Coś takiego właśnie nie dla starszego, a dla młodego pokolenia, żeby czymś ich zaciekawić. Jakieś obiekty rozrywkowe. (Kobieta, 19 lat)*
- ▶ *Myślę, że dla starszych ludzi trzeba, po pierwsze, mieć rozsądnych przewodników, którzy w ich języku będą mogli poprowadzić wycieczkę i odpowiedzieć na wszystkie pytania, żeby poczuli się swobodniej. (Mężczyzna, 20 lat)*
- ▶ *A rolnictwo całe zarosło chwastami. Od Bagrationowska do Kaliningradu. Samo zielisko. (Mężczyzna, 42 lata)*

Notatki

Notatki

Notatki

Prezentowany raport z badań jest próbą odpowiedzi na pytanie jak mieszkańcy obwodu kaliningradzkiego oceniają stosunki rosyjsko-polskie oraz jaki wpływ na tę ocenę miało wprowadzenie w czerwcu 2012 roku uproszczonego trybu małego ruchu granicznego między obwodem

a przygranicznymi obszarami w Polsce. Ilościowe i jakościowe badania zostały przeprowadzone przez rosyjski ośrodek badawczy WCIOM w styczniu 2014 roku, czyli półtora roku po wprowadzeniu nowych zasad podróżowania.

Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia

ul. Jasna 14/16A, 00-041 Warszawa

tel. + 48 22 295 00 30

fax + 48 22 295 00 31

e-mail: cprdip@cprdip.pl

<http://www.cprdip.pl>

ISBN 978-8364486-24-1

9 788364 486241